

մտղակ լինելով, որ զա մեկի՞ եղած չէ, այլ ե-
թե ոչ կարողութեամբ զոն կամ ուսումնարան,
ժողովարան ե, թերև, եկեղեցի եղած լինել:

Մեծապատիւ Խոնազքի, բարեհաճեցէ՛ք ներկայ
երկտող զրուսիւնս գնտեղը ձեր պատական
Մտակն մէջ:

Կարասեան Յովհաննանայ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՐՐՈՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ Ռեզիլիական Տրուստի պատճառ-
կատար պ. Զարեհ խնդրում է մեզ յայտնել հե-
տեանս: Բնիկական անկախութեան իրական-
մաս ասորեցիք տոնի պատճառով Տրուստի
ս ի ն զ ի ս ու ի ն ա ն ժողովը կազմում է բնիկա-
կան թիւսաւոր բարձր հովանաւորութեամբ, ա-
ռուտարի ե արհեստագործութեան միջազգայն
կազմէս, որ լինելով է Երեսուցի մէջ ներկայ թէ՛
սեպտեմբեր 6-ին (տըր տոմարով): խնդրում եմ
այդ մասին յայտնել ձեր լրագրում էլ գիտութիւն
կրկական կամեանականները ե արհեստագործու-
րի, ե ակադեմիայի որ ցանկացողները ընկե-
ան անկախ անկախները հետ ծանօթանալով, հը-
րաւելովում են շնորհ բերել քաղաքս Բնիկական
Տրուստութեան զբանեակը ամեն որ, բայց
կիրակի օրերից առաւօտեան 9 1/2 ժամից մինչև
12 1/2 ժամ:

ՇՈՒՇՈՒՅԷ, մը անձանկով պարունից, ստացանք
1 բուրջ յոգեւտ վանի սովամասնները:

Մե՛ք յոյանեցիք որ ԹԻՖԼԻՍԻՍԻՍԻ բնակից
մը արտելից նոյ պարան շատ արագ ե արդի
կերպով թէկուս է ս օրի տըր ամառ հիւան-
ութիւնից, այժմ յայտնում ենք պարունի ազգա-
նունը, դա պ. Մարտիրոս Անիւպարանն է, որ
ունի Սոյզակցայա փողոցի վրայ մը քաղցրեղն-
ների խանութ, Սեւեռասովի տանը, վարասպա-
կայա պեկերեան անունով:

ԱՐՏԱԲԵՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐ ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Մայրաքաղաքին Անգլո-Վաղղիական Անու-
շնոս լրագիրն շեշտաւորապէս խորագրով նա-
մակ մը կը հրատարակէ, յորում իւր Կարնոյ
Թղթակիցը տեղւոյն նորընտր ստակնոր
Կեր, Տ. Մարաբխ Օրմանեան Մ. վարասպա-
կի ժամանակն զգայուն կերպիւ կը նկարագրէ:
Մեր Կարնոյ Թղթակիցն արդէն նկարագրած
էր այդ իրողութիւնն, որ, ինչպէս Անուշնոսի
Թղթակիցն սուսած տեղեկութիւններն ալ
կը հասկնային, Հայաստանի մայրաքաղաքին
Համար եզական դեպք մ'եղած է թէ՛ կու-
րեւորութեանն ե թէ՛ շուրի կողմանէ:

Անուշնոսի Թղթակիցը նոյն օրը Կարնոյ
Վաղղիական նոր ընկալն Գ. Լաքրոթի ալ
իւր պատմութեան Հասնելը նկարագրելով,
քանի մը տեղեկութիւններ կուտայ, զորս
արժան կը Համարիմ թարգմանի:

Գ. Լաքրոթի ե Կեր. Օրմանեան մի ե նոյն
օր Զանաթ կ'ըսէ էին Տրապիզոնն ե Ի
միտին կուգային ի Կարնին Բայց երբ քաղա-
կայն մտնցան, ինչ ինչ պաշտական արա-
քողութեանց կատարման համար, Հարկ եղաւ
որ իրարմէ կտար մանէին Կարնին: Առտի
Կեր. Օրմանեանի կողմանէ ընձայնալ գեղեցիկ
կատրով մը Գ. Լաքրոթի անկէ մի ժամ
առաւ ձանրայ երես Ղրճապ հիդղէն, ուր
կեղծ էին առջի իրկիւտ:

Կարնին ե Կարնոյ միջև Հայք Վեց բուսած
տեղը խուռն բազմութեամբ հաւաքուած
էին երեւոյ նոր առաջնորդին փառաբա-
րութիւններովն մ'ընելու համար: Երբ Գ.
Լաքրոթի Կեր. Օրմանեանն անալ հոն հա-
սաւ, Հայք զինքն հրաւիրեցին հանգիլ այն
միտին ներքե, զոր առաջնորդին համար
պատրաստուած էին, ե Հայոց խուռն բազմու-
թիւնն մը մարտիկեցի կողմ երկրով ոգ-
նունեց Վաղղիական նոր հիւպատոսն Այս
այրական ե Հարկեանիական կրքն, որ Կար-

նոյ դաշտին մէջ կը հնէր, անշուշտ հիւ-
պատոսն յիշեցուց իւր բացակայ հայրենաց
յիշատակներն, այն Հանրապետական Գաղ-
ղիոյ յիշատակներն, որ տակախ այսօր իսկ
կը կուտի յաւանջիմութեան համար: Գ.
Լաքրոթի յուշածն էր:

«Նոր հիւպատոսն համակրական, ուշիմ
ե եռանդաւոր մարդ մ'է: Կը կարծուի թէ
պիտի յաղղի Արեւոյ այս մասին մէջ Կարնոյ
արդեւոր թիւնը Կարնին բարձրացնել: Այս
բանն որովը կերպիւ չը կրնար ընել՝ բայց
կե՛ք Հանրապետական կառավարութեան
պատական ձանրուս հետեւելով, ազդութեանց
սկզբան ոյժ տայով ե համարձակուել մեր-
ժիւղով այն շարժանաց սահմանափակ ե
խնայելով դարպասները, զորս Կարնոյ
Ասիական հիւպատոսը վերադարձար պաշտ-
պանած են մինչև ցարդ: Հայք ալ արդէն
Կարնոյ նկատմամբ իրենց համակրութիւն-
ները վերստին արժարձել միայն կը լինեն:

Սեմաֆուրի Թղթակիցը գովութեամբ կը
խօսի Կարնոյ նոր առաջնորդին համար, որ
կտո՛ւ, արդէն հանրածանօթ է Կ. Պօլսոյ մէջ
ե ակելի իսկ յիտախ ե ի չու՛մ մասնա-
ւորակէ, ուր իւր բազմաթիւ հրատարա-
կութիւնը ե հաստոյ տարածման ժողովը
(Երօրակատար) դէ՛մ վարած զոխները ժո-
ղովրդական բրած են զինքն:

Նոյն Թղթակիցն իւր նամակին մէջ
հետեւեալ հատուածն ալ կը գրէ:

«Թե՛րճեանը Հաղիկաթի զանի մ'այլախոյակ
բարեւածները Կարնոյ նահանգին ընկալաց
Ծիծաղը շարժելու արժանիքն ունեցան:
Հաղիկաթի ունչարանութիւններն ե զերեւ-
նիսան ե ըզԲրկատոսն իրարու խանձելն
ունեց ժամանակ տուն այս տեղից պատմու-
թեան ե աշխարհայրութեան զատուտ մը
ղլիկ կատարի լրագրարտութիւն: Սակայն յետոյ
ինն կեցան, նկատելով որ Թե՛րճեանը Հաղիկա-
թիին դաս առելու ժամանակն սնցած էր:
Այդ լրագիրն, ե անոր դոյ գործիքն է նա,
իւրատունն ե հայրենասիրական գործ մ'ըրած
կը: ինչին եթէ Արեւիկոյ մէջ մտցուելով
բարեւորութեանց դատը պաշտպանելին, որը
անհարեւորութեամբ կը պատուան, ե իրաց
մի՛շակին ակելի Զանր հանգամանք մը տալէ
զգուշանայինս:»

(Մատիւ)

ՆԱՄԱԿ ԹԻՐԻԲՈՒՅՈՒՅ

4 Պօլսոյ, 3 յուլիս

Իրացեալ կառավարութիւնը Հայաստանը պար-
մաւ մի՛նակի մէջ կամ յայտարարած է, կամ յայ-
տարարուած լիա է Այս տուր երեք օր առաջ
եղէ շատ տարածուած էր, երբ երէկ Հաքի՛ք մը
որ Սովեթանի անձնական թերթը կը սեպտի,
կերպով կը նորս ստուգութիւնն հաստատուէ: Հա-
քեթիմ կը Կարասպէ թէ բարեբերութեանց լու-
րը Բիւրդիստանի մէջ մեծ վրդովում պատճառաւ
է, ե թէ խաղաղութիւնը չը խնայուածն համար
Բ. Պօլսոյ կառավարիչներուն առ այս ի գործ
գրուելից միջոցներու մասին ձանրաման տեղե-
կութիւնները հարցրած է: Պօլսոցիւր որ ստանձա-
կ խօսելու ե քործիկա եղանակներէ ինչ նշեալու-
թիւն անելու տակա ինչ վարժ եմ, այս տողե-
նով յայտնի կը տեսնուի, որ Բ. Պօլսոյ ինչ շատ
երկար ունեւարով Հայաստանն, զարկուտ անա-
ղակի միջոցները բաւական չը համարեն ե ուղ-
ղակի միջոցները նս կը զիմէ: Եթէ երօրակատ-
արութեանց կողմէ հարցում լինի, կը պատա-
խանն թէ անյին պաշտպանելու համար է, որ
այս միջոցները ձեռք առնել, մինչեւ ընդհա-
ւանալ ե կը նկատուի նաև որ Հայաստանի կա-
րնոր վայրերէ Կ. Պօլսոյ ցտուգող թիւրջ զինուոր-
ներն հեռացուել երկրները կը հարձակեն
սուս անգաւ, ե նոցա անց ուրիշ գաւառներէ
զինուոր կը բերեն: Այդ զինուորներուն զու-
կանը ընցածոս են ե կերթան իրենց տեղերը կը
գեղեցուի ո՛ն ե կայաստանականութեան պատ-
րաստ գտնուելու համար: Երօրակատար տեղու-
թեան ծանօտագրի տուած պատմութեան մէջ,
ինչ անկ կար հայոց թիւ զին, կը հարցնող չը
կար, բայց կասկաններու մէջ լինելով այժմէն

կուրեն մը թիւը իրիտ սակա ցոյց տալ: Երօ-
րայ կ'ըն կը մտած այդ դարձուածքներուն վրա:
անգղիական Հայաստանի մէջ գաղափարութիւն
է հաստատուել զարգացնել ես ինչ կեցած,
պաշտօնական ե ոչ—պատմական անձերը Վա-
նայ, Մուշի մէջ կը շրջապան, զիւրեք կայսերն
մանրամասն տեղեկութիւններ կը ստանան ե հա-
ւատարիմ աղբիւրներ մ'ը կը հարգուեն թէ մե-
ծաբանակ հոգի գնելու պատրաստութեանը կը
տեսնեն, ե թէ շատ օրտակար չեն համարեն ի-
րենց անգղիացեց Հայաստանի սրտին մէջ ոտը
կրկնել: Անշուշտ առս կառավարութիւնն ալ ա-
խորանալու զ պիտի տեսնէ այսպիսի դաղիւններ,
ե նորս քաղաքագիտութիւնէն կախում ունի այդ
դաղիկականութեան զարգացիք անգղացիք ի-
րի՛կ քաղաքական տարնայալից վայրենաներուն
Հայաստանի սուր կը ստականայ, վայրենան մը
կը յուսուող որ ցործի գինին կը քանան, բայց
չուտով այդ յուր կը կորսնցնեն, յաւաքելից
հնձոց կը սպասեն, բայց մինչ այն ստան ալ-
քանակն իսկ քրդաց սպառախութիւնն մը այդ
սրտերը անգղիական երկրի կը տիրակալուէ:
Կ. Պօլսոյ կեդրոնական յանձնաժողովը 20000 ոսկի
ստանանան ազգէն փոխառութիւն մը ընելու
պէտք կը զգայ: Թէպէտ ե մեծ մի՛նականու-
թեան մը հրամանը սրտեցաւ, բայց նախ աղէկ
հայոց համար շատ բան մը սպասուել չենք, երկ-
րորը, եթէ յաղղի իսկ, բաւական ժամանակի կա-
րուտ է: Այդ մի՛նականութեան ժողովը մը
կերթանականէն տարբեր է: Հիւանդութիւններն
ճարակի սկսած են: Հայաստանի այս մի՛նակը
մեզ մտածել կուտայ թէ արդեւք կենսական հարց
ըլ չէ մեզ համար կերթանական զորսուր թերեւո-
րէ՛ք մը ունենալով, ամեն ժամանակ պատրաստ
հայոց նիւթական օգնութիւնները մատուցանելու,
մասնակց Հայաստանի մէջ, որ այժմ թրջաց քա-
ղաքականութիւնը գործուն կերպով կայտանի: Կ.
Նաւասարեանի այս նիւթին վրայ ՎՄՊԻՍԻ մէջ
հրատարակած երկու յօդուածները բաւական ու-
շաքարեղանակ զբաւեռն կարծուել:

Առ այժմ Արեւիկոն Ռուսիկէ մ'ըլ յանձնա-
ժողով մը կը կազմուէ, նայ ե Պօլսոյներէ, կեդ-
րոնական ժողովը ձեռամբ Հայաստանի սովից
օգնելու համար:

Այլանց ցանկերն արդեւք բաւական չեն մըր
խելըզ զուգիտիս բերելու համար, ե կրօնական
կերպով բանանակ հայոց համոզում գրայցելու,
թէ զիտը հարուածելի ետ կրնանք: Կարնոյ մէջ
մըր ե հոռիմէական հայոց մէջ գտնութիւն մը
ծագելու երկրիցն ունենք: Օրմանեան Կարնոյ ա-
պաքոր ընտրուելով, նոն կերթայ. տեղական իշ-
խանութիւնը կուրէ՛ր որ հոռիմէական հայոց առաջ-
նորը նախապատուութիւն ունենալ մերին մայն,
ե կուրէ զայս ընել օրդէս զի երկու մասերու վրայ
տեսելութիւն սկսի. հոռիմէական հայոց առաջնորդը
գրադարար այդ գրանքին մէջ կրնայ. իւր ա-
ռա՛քը տեղական ժողովն մէջ Օրմանեանի վեր
կը զենն, ոտորագրուելից հանրագիրը նախ Օրմա-
նեանի ստորագրել չեն տար: Օրմանեանն նշեալու-
նոր զայս ե կը բողբէ. կառարեն թէ Օրմանեան
վարչակազմն ե նոր, մինչ հոռիմէական հայոցը
սկսելուպս ե ն հին. բայց պէտք է զիտան ալ
միակերպ մէջ զայս չեն նայեր, այլ նախ յոյններն
են, յետոյ հայերն, յետոյ կարգաւ կրօնական բա-
ժանակ ուրիշ հայերն, եթէ այդպէս չըլլար, Կ.
Պօլսոյ պէտք էր որ Հաստիք իր կաթողիկոսն ե հե-
ղին մըր պատրիարքէն առաջ անցնէր, մըր պատ-
րա՛քը իր նախնի յունաց պատրիարքէն առաջ
անցնէր: Գ. Պօլսոյ Կ. Պօլսոյ Կարնոյ ընկալն
եղած օրով այսպիսի խաղ կը խաղալ ուղեցնել,
բայց չը յաղեցան. հիմա Կարնոյ մէջ փորձել
ե կերթան, բայց ինչ որ ալ ըլլան Օրմանեանն չը կրնար
այլ կերպ շարժել: Կ. Պօլսոյ կերթանական վարչու-
թիւնը ուրիշ կերպ չը կրնար ընդունալ: Չուրջ զի-
տան թէ Կարնոյ կարնոյ հիւպատոսը քանի
ներս պատմութեան մը կողմանակց պիտի գտնուի
ե հայոց նա գտնութիւնն պիտի ունենան, ինչ որ
այ ըլլալ պարտաւոր ըստեն չեն:

Խաղողի կայարանուց հոգնող համար յիշելով որը
ս. պատրիարքը հանդիսար պատարագ մատուց
Պօլսոյը Կերէր հայոց կեկեղեցուն մէջ: Ներկայ են
ընկալանէն ե բարձրաստիան պաշտօնաւոր,
գնեսալու քաղաքական կարտը լինող պատմու-
սաւ ստեղծու էր Բ. Պօլսոյ երկրալ:

Դիւրին նկատմամբ բաւական լուրեր տարածու-
ցան. անցեալ օրը Կուրնի հետ սովեթանի կը ներ-
կայանան, Կուրնը աղբու լեզու մը կը գործանէ,
Թարգմանը փէջ շատ մեղմուել կը թաղանձ
սուլեմին. Կուրնը Կարնոյ զնայարար կը ներկա-
յանայ ե ինչն ալ նախկին աղբու կերպով կը իս-
պի ե իւր Թարգմանը հիշա կը թարգմանէ. սու-
թանը կը հասկնեն նախ թէ՛ պ. Կուրնը այդպէս
չը խաղանայ, մինչեւ թիսս կը բեր թէ միայն
համաձայնան են: Թիսս Կուրնի կը զիմէ, Անադի-
տն կը յայտնէ թէ հարկ կը սուլեմին այդպէս
խալսել, զի իրենք նոր են ե Թուրքիոյ սովորութիւն-
ներն չեն զիտու: Կուրնի ե իւր Թարգմանը մէջ
բաւական գտնութիւն տրամաւ է, ինչպիսի անչափ
կարեւորութիւն ունենալու չէ, Թարգմանն պ. Ան-
դրանի մայրը հայ է:

Արեւոնի պատմական մէջ բաւական տարրիական
վարձուածքներ տեղի կունենան, մեջ կ'ըրթ կարե-
ւոր անձերը յանկարգութեամբ անտարբեր կը հանդի-
պեն, որոց մէջ է պատմաբան ստաղաուշականներուն
զուգիւր:

Այդ ժողովն այս շարքիւն ալ նիտա լը պի-
տի ընէ: Այսպիսի ուշանալուն զանազան պատ-
ճառներ կուտան, որն է ստոյրջ չեմք զիտու:
Հայակ

ՆԱՄԱԿ ԱՍՈՒՐԱՅՈՒՅ

ՎԻՃԵՆՑ, 1 յուլիսին

Հարգորում եմ ձեր գրած յուրեր Վիճեանայց:
Վիճեանայ նայ հանրակրթութիւնը ընկող Հայաս-
տանի սովամասնները ցուակց գրութեան մասին
Մեկնակցից մ'ըլ պ. Եսարութեան Պօսովիկի ե
Միկիմարեան ուկար միտան հայը Կընտը Յով-
հաննիանցի յորդարեղով, ե տեղական կառա-
վարութեան թյուրութեամբ կազմել մը մաս-
նաժողով յօդուտ սովեթանիկ հանդակութիւն
հասարակ գիտարարութեամբ: Մասնաժողովին
աջողեցան հասարակ թէ՛ տեղայն հայերցն ե
թէ՛ տարազգիները 3000 գուրէն: Բացի դա-
նէ մասնաժողովը զիտուր պարտականները պ.
Պօսովիկի ե հայը Կընտը խնդրող զիտեղին
Ասարթիկան Կարնին: Նորին մեծութիւնը շատ
վրով ընդունում է ինչպիսի ե սասու է թէ
երեք օրից յետոյ կը պատասխանի: Ես ճշտարիտ,
երեք օրից յետոյ, ես ներկայ եմ կըր մը պատ-
մական մասու պ. Պօսովիկի գրասենակը, անտով
որ նորին մեծութիւնը ի նկատու հայոց Հայաս-
տանի սովեթանիկ գրութիւնը ե բարեհաճեց յուր-
րի յիշեալ նպատակին 1000 գուրէն: Այս խոս-
քից յետոյ պատասխանը գրանորդ պ. Պօսով-
իկին անցնել կայսերական ջանքարեւը, ձուրի-
գումարը կատարու համար: Այսպիսով Վիճեանի
փոքրիկ նայ հասարակութիւնը կարողացաւ հաս-
քել 4000 գուրէն յօդուտ Հայաստանի սովե-
թանները:

Միկիմարեան միաբանութիւնի մի երիտասարդ
արեւայ կազմել է գերմաներէրը հայերցն ե հայե-
րէնից գերմաներէն մի հարուստ բառարան: Կար-
ծեմ առաքին անցանն է որ այդ սեանակ աշխա-
տանակ լրջս է տեսնուել Բաւարացի տպա-
գրիւտ ե բանաժողովութեամբ ե իւրաքանչիւր
օրինակի զինն ե ձ'ը գուրէն: Բաւարացիար-
թիւնը ընդունում են հայը Կընտը Յովհաննի-
անան ե պ. Պօսովիկ:

Միկիմարի մէջ թէն հայ—խուսարարականները
բազմաթիւ չեն, բայց կարգաց զգուս մ'ըլ ենե-
ղեցի հիմնուել անհրաժեշտութիւնը, առաւել այն
պատճառով, որ այդպէս գեղեցիկ հայ—խաթիկ
միաբանութիւնը չէր ընդունում հայ—խուսար-
արականները կրօնական ուղեղներ կատարելու, երբ
Պօսովիկի ըր նրանց մի որ ե կըլ միտութիւն,
Թարգման, պատկն ե այն: Այժմ որ ե նրան անտար-
բերտասարդ պ. Պօսովիկ ստորագրութիւն է բացել
ե կերթան հիմնարկութեան համար հասարակ
բաւական գումար: Ընդ այս օրը չուտով կը ձեռ-
նարկի կեկեղեցու չեմք կառուցանել:

Ասարթիկայ մայրաքաղաքը այս անգամ իմ փոք
բարօրակի ուրիշ տպարարութիւն գործիքն է:
Ես բաւականին գեղեցիկացել է, գործարաններ ե մե-
քաններն ակել կատարագործել են, բարձրա-
գոյն զարդերի թիւր բազմացել է, միով բանի-
անն ինչ փորձում է երևում: Ես ակամայ յիշեի
Բաթիկի զննելու երաւը ե այն գեղեցիկ քաղաքը,
որ երկու հարկար տարուց յետոյ պիտի արդ-
ուենայ տեսնել զքաղաք Հայաստանը: Երմի
այսպիսի երաւերը մի փոքր չուտով կատարելին:
Հ. Արաբիկ

ԽՈՒՄԱԳԻ—ԿՐԱՄԱՐԱԿՈՂ ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՄԹՈՒՆԸ

Հ. Արաբիկ